

The Nation in Children's Literature: Nations of Childhood.
Red. Björn Sundmark och Christopher (Kit) Kelen. New York,
London: Routledge, 2013. ISBN13: 978-0-415-62479-4.

I och med publiceringen av Benedict Andersons verk *Imagined Communities* 1983 kom forskningen kring nation och nationalism att bli en angelägenhet för forskarsamfund inom humaniora och samhällsvetenskaper världen runt. En av Andersons viktiga slutsatser är att upplevelsen av tillhörighet till en nation innebär tillhörighet till en föreställd (*imagined*) gemenskap, där allt från naturen och familjen till konsten och vetenskapen kan användas för att konstruera denna i själva verket anonyma gemenskap. För att nämna ett exempel från mitt eget land kan man konstatera att det inte vore möjligt för fem miljoner finländare att bli bekanta med varandra i verkligheten. I stället har finländarna genom tiderna samlats genom företeelser som Topelius *Boken om vårt land*, Sibelius *Finlandia* och senast men inte längre, Nokia.

Andersons bok förde med sig en dröjande jättevåg av forskning kring hur nation konstruerats i olika länder och genom olika kategorier. Inte minst blev det populärt att studera nationsskapande i och genom litteraturen. Utgivningen av *Imagined Communities* sammanföll också med det tilltagande intresset för postkolonial kritik och allt sedan dess har forskningen kring nation, etnicitet, modernitet och kolonialism varit nära sammanbundna. Homi K. Bhabhas komplexa verk *Location of Culture* (1994) skulle till exempel vara otänkbart utan Andersons bok. Så till vida kunde man hävda att Andersons verk innebär humanistisk grundforskning då den är som allra bäst. Samtidigt förhåller det sig sannolikt så att Andersons bok inte hade varit möjlig utan Edward Saids *Orientalism* som publicerades 1978.

Mycket riktigt är det också med fast utgångspunkt i Andersons insikter som antologin *The Nation in Children's Literature: Nations of Childhood* (2013), redigerad av Björn Sundmark och Christopher (Kit) Kelen och utgiven av Routledge, nu ger sitt vägande bidrag till forskningen kring nation, barn och litteratur. Trots att forskningen kring nationen som föreställd gemenskap alltså inte längre är ung, känns den här antologin synnerligen aktuell. Kanske just för att den alldeles uppenbara kategorin barn och nation inte syns till så mycket, varken inom litteraturforskningen eller generellt inom nationsforskningen.

Som föregångare till den nya volymen listar Sundmark och Kelen ett antal verk inom barnlitteraturforskningen från det tidiga 2000-talet. Men, som de framhåller, resultaten är högst fragmentariska medan man nu syftar till att föra forskningen framåt genom en mera utförlig och fullständig framställning. Med tanke på att barnlitteraturforskningen sedan 1990-talet genomgått en effektiv internationalisering får man väl säga att det är lite märkligt att en bok av detta globalt rätt så heltäckande slag inte utgetts tidigare. Men då den nu väl är här får man bara konstatera att redaktörerna verkligen lyckats i sina föresatser.

I sitt förord påpekar redaktörerna att essäerna i stället för att utgöra en samling exempel indelats enligt övergripande teman. Dessa teman har kanske inte så stort informationsvärde, däremot känns det som om bokens struktur innebär ett slags hisnande resa längs latituder, longituder och meridianer, en resa jorden runt i sjutton kapitel och över ännu fler litterära, nationella och tidsliga territorier.

Trots mångfalden av litteraturer saknar jag ändå bidrag från Afrika och Sydamerika. Det hade gjort antologin verkligt heltäckande. Något bidrag ter sig ibland lite jämntjockt, vilket kan ha att göra med en relativ enhetlighet i de teoretiska ramverken. Tillsammans med Benedict Anderson utgör Anthony Smith ett standardinslag i bibliografierna samt, givetvis, postkoloniala teoriteter och företrädare för modernitetsteori, däribland Bhabha och Arjun Appadurai.

Inte desto mindre är expeditionen av det mera svindlande slaget. Läsaren blir med andra ord ett slags Phileas Fogg som börjar och slutar sin färd inte i London men i två av det forna imperiets nationer, Kanada respektive Australien. Däremellan hinner hon besöka Norge, Italien, Island, Japan, Sydkorea, Taiwan, Australien, Indien (Bengalen), Storbritannien, Grekland, medeltiden, Sverige och USA.

Datumgränsen passeras några gånger, likaså ett par millenniegränser. Man rör sig horisontalt, vertikalt och cirkulärt över globen och i tiden, mellan klimatzoner, och mellan nationer, barn och litteraturer. Barn och ungdomar kan utgöra den kontext, den mottagargrupp, till vilken texter om nationen riktar sig. Barn och ungdomar kan också utgöra den text genom vilken nationen konstrueras.

Allt detta är intressant, för det ger förståelsen av de sätt på vilka barn, litteratur och nationsskapande är kopplade till varandra en extra fantasifull dimension av geografisk och temporal territorialitet.

Och utan territorier inga nationer. Här handlar det alltså varken om exempel eller teman, utan om den upplevelse av föreställda *territorier* som boken möjliggör genom både sin organisation och sitt innehåll. Det är äventyrligt, häpnadsväckande och ibland rysansvärt.

Av antologins flertalet mycket spännande (och några mindre intressanta) bidrag vill jag särskilt lyfta fram två: Sung Ae-Lee och John Stephens vassa studie "'The Ghost Remembers Only What it Wants to': Traumas of Girlhood as a Metonym for the Nation in the South Korean Whispering Corridors (Yeogo Goedam) Series" och Gargi Gangopadhyays fascinerande och eleganta "'Our Motherland': Mapping an Identity in Bengali Children's Literature".

I det förra fallet handlar det om tonåriga skolflickor som gengångare, flickor som behandlats så illa av manliga lärare och andra flickor i ett stenhårt, konkurrensinriktat sydkoreanskt skol-system att de begår självmord – och hemsöker sina gamla skolor. Det som gör bidraget så rafflande är att författarna läser TV-serien som en metonymisk representation av den koreanska nation som delades i två och dess historia av krig och skräckvälde, men i Sydkoreas fall också en hänsynslös jakt på framgång och välstånd. En historia om flickor som spökar och som knappast är typisk för fantasygenren eftersom den är i högsta grad politisk med geopolitiska implikationer, och där den mobbade skolflickan får representera nationen. Nyskapande nationsforskning alltså, och dito flickforskning. Här raderas standardbilden av det glada, troskyldiga barnet à la Anne på Grönkulla eller den jungfruliga unga kvinnan som nationsrepresentation. Närmast påminner de här flickorna kanske om Monika Fagerholms suggestiva flickgestalter.

I det senare fallet tecknar Gangopadhyay en utveckling av skriftkulturen som följde med den brittiska överhögheten i det forna Bengalen i syfte att tjäna det imperiella projektet. Att skriva och läsa kom att handla om nyttigheter förknippade med det offentliga rummet, imperiets rum, som rent konkret manifesterades genom skolorna. Som motdrag utvecklades en bengalisk underhållningslitteratur för barn, och en privat bengalisk läsandekultur med den. För de bengaliska barnen kom läsandet av spännande och underhållande berättelser i hemmet att utgöra ett för den främmande makten onåbart rum. Det intressanta är att författaren kopplar detta egna, privata rum till modern, ett rum som på sätt och vis uppstod i anslutning till moderns kropp. I och med detta kommer modern också att representera Bengalen och en bengalisk identitet - Bengalen blir "vårt moderland". Att låta mödrar och

fäder representera nationer är ett oerhört vanligt sätt att konstruera den föreställda gemenskapen. Det som bränner till ordentligt i Gangopadhyays bidrag är moderns koppling till läsning, till skapandet av det privata genom läsningen, och till konstruktionen av en nationell identitet genom dessa kategorier.

Av de två bidragen ovan framgår att det är Homi Bhabhas idé om den nationella pedagogiken och performansen som informerar studierna. Som nordbo kan man bara hoppas att liknande studier kunde göras här. För egen del efterlyser jag medieforskning kring barn och nation kopplade till skolskjutningar, inte minst i Finland. Det skulle inte förvåna mig om man hittade ett samband mellan Finlands idealiserade blodiga historia, världens bästa skola, och skolskyttarnas förverkligande av en "ärofylld" död.

*Pia Maria Ahlbäck
Fil dr i Engelska språket och litteraturen
Litteraturvetenskap
Åbo Akademi*